

ГІПОНІМІЯ Й АНТОНІМІЯ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XVI–XVII СТОЛІТТЯ

Особливістю фемінітивів української мови XVI–XVII ст. є здатність їх вступати у гіпонімічні й антонімічні зв'язки, при яких елементарними одиницями зіставлення виступають лексико-семантичні варіанти слів.

Гіпонімічні відношення полягають в ієрархічній організації елементів, яка ґрунтується на родо-видовому зіставленні слів [1, с. 104]. У мовознавстві родо-видовий зв'язок між номінаціями інтерпретується як привативна опозиція [2, с. 65; 3, с. 107], яка виражає логічне відношення включення ознак одного з членів опозиції в склад іншого члена [2, с. 65].

Для іменників-назв жінок характерні різноманітні гіпонімічні зв'язки. Одні фемінітиви набувають значення родового або видового поняття, а інші – одночасно значення обох понять. За характером семантичної зв'язаності такі найменування поділяються на два види: слова, які відповідають родовим або видовим поняттям, і назви, які відповідають родовим і видовим поняттям.

Гіпонімічні ряди фемінітивів неоднорідні за структурою. Вони формуються з родової і однієї видової назви або кількох видових слів, а деякі конструкції з багатьох видових номінацій. Родова назва є загальним позначенням найменувань, які вказують на певну ознаку особи жіночої статі, видові назви включають зміст родового слова і протиставляються між собою відповідними диференційними семами. Слова, які відповідають родовим поняттям, трактуються у мовознавстві як гіпероніми, а слова, які відповідають видовим поняттям, – як гіпоніми [1, с. 104].

У межах фемінітивів встановлюється невелика кількість родо-видових утворень. Серед них переважають ряди, які складаються з родової і однієї видової лексики, а саме *вошебница* (ЛС, 337) – *ятроволишебница* “жінка, яка сильно чарує” (ЛС, 215), *помочница* (К.ІСТ) – *ктиторка* “жінка, яка матеріально допомагає церковним закладам” (К.ІСТ), *хвалителница* (ЛК, 526) – *самохвалница* (ЛС, 296), *творителница* (ЛС, 146) – *стихотворница* (ЛС, 319), *мученица* (ГКР, 215) – *великомученица* (ПККДА, II, 1, 409), *черница* (К.ІСТ) – *скимница* “жінка, яка дотримується найвищого ступеня чернецтва” (К.ССУМ), *правителница* (ЛС, 347) – *співправителька* (ОН, 147), *внѣчка* (АС, VI, 89) – *пасыньковѣна* (АЖМУ, 70), *коханка* (К.ССУМ) – *раболюбителница* “коханка раба” (ЛС, 252). Родовим поняттям у них відповідають перші члени, а видовим – наступні компоненти, які відносяться до родових назв, як частина до цілого. Видові номінації об'єднуються з родовими на основі спільного значення, конкретизуючи родову назву за однією якоюсь ознакою, відповідно за мірою вияву діяльності – *ятроволишебница*, за характером відношення – *ктиторка*, суб'єктом відношення – *самохвалница*, предметом діяльності – *стихотворница*, мірою стану – *великомученица*, *скимница*, характером діяльності – *співправителька*, за характером взаємин – *пасыньковѣна*, *раболюбителница*.

Менша кількість гіпонімічних конструкцій жіночих номінацій формується з родової і кількох видових слів. Напр., *племінниця* (АСО, 173) – *братанка* “дочка брата” (АС, VI, 47), *сестреница* “дочка сестри” (ПККДА, II, 1, 408), *дѣвчина* (СС, 112) – *дѣвчинка* “дитина дитячого віку” (ІСТ, 851), *отроковица* “дитина підліткового віку” (ЛС, 338), *юница* “дівчина юного віку” (К.ІСТ), *суццессорка* (К.ІСТ) – *шинкарка* “власниця шинку” (АрхЮЗР, 3, I, 117), *крамарка* “власниця крамниці” (АрхЮЗР, 1, XI, 297), *земанка* “власниця землі” (ВГ, 189). Родове значення у цих гіпонімічних рядах мають номінації *племінниця*, *дѣвчина*, *суццессорка*, а видові – наступні компоненти, які конкретизують як видові назви семантику родових слів. Видові назви поєднуються між собою у рядах за певним значенням, характерним для родової назви, і розрізняються диференційними семами. Так, у першому гіпонімічному ряді видові фемінітиви групуються за значенням “молода особа жіночої статі” з відмінними семантичними компонентами “дитячий вік” – *дѣвчинка*, “підлітковий вік” – *отроковица*, “юний вік” – *юница*. Другий гіпонімічний ряд містить видові слова *братанка*, *сестреница*, які пов’язані значенням “племінниця” і мають відмінні семи “стосовно брата”, “стосовно сестри”. Видові найменування третього гіпонімічного ряду *шинкарка*, *крамарка*, *арендарка*, *земанка* характеризуються значенням “власниця”, розрізняючись семами “стосовно шинку”, “стосовно крамниці”, “стосовно корчми, шинку”, “стосовно землі”.

Деякі фемінітиви з родовим значенням виступають найменуваннями, які характеризуються різнобічними семантичними вимірами. У такому разі вони включатимуть слова або однорідні елементи з видовим значенням різної семантичної спрямованості. Інакше кажучи, одна й та ж лексема здатна вживатися у ролі родової назви стосовно кількох близьких до неї за значенням, але семантично відмінних між собою слів або груп однорідних номінацій. Такими словами з родовим значенням є фемінітиви *дочка*, *дружина*, *женщина*, *продавниця*, *жителка*, *чужоземка*, *Богородиця*.

Найменування *дочка* (УЄ Кал., 994) є родовою назвою для номінацій зі значеннями “нерідна дочка” – *падчерица* (ВГ, 21), *невєстка* (АС, III, 88), “наймолодша дочка” – *мѣзинька* (К.ІСТ), “єдина дочка” – *одиначка* (УЄ Кал., 629), “дочка родичів” – *братанка* (АС, VI, 47), *сестрычна* (АрхЮЗР, 1, I, 223-224), *пасинковна* (К.ССУМ), “дочка свояків” – *стриєчна* (АСО, 186), *вуєвна* (ДМВН, 34), “хрещена дочка” – *хресниця* (ДДК, 101), “дочка батька певного соціального стану, роду занять” – *старостянка* (АЖМУ, 72), *войтовна* (АС, IV, 9), *кнѣжна* (ГКР, 295), *ксенжна* (АЮЗР, II, 71).

Слово *дружина* (ВГ, 83) включає видові назви зі значеннями “дружина свояків” – *ятровка* (АрхЮЗР, 6, I, 61), *сваякиня* (АС, VI, 134), *дѣдина* (АС, VI, 73), *стриєвая* (АрхЮЗР, I, VI, 281), “дружина родичів” – *братова* (АСО, 172), *сынова* (ЛК, 516), “дружина чоловіка певного роду діяльності, сану, титулу” – *кашталяновая* (ВГ, 158), *судина* (ВГ, 218), *стрыхарка* (К.ССУМ).

Іменник *женщина* (ВИАС, 2, 189) об’єднує номінації зі значеннями “жінка певного віку” – *дѣвчина* “особа молодого віку” (ЛБ, 40), *баба* “особа

старого віку” (ЛК, 423), “жінка певного сімейного стану” – *обрѣчница* “наречена” (К.ІСТ), *мужатка* “заміжня жінка” (К.ІСТ), *вдовица* “жінка, яка втратила чоловіка” (СС, 101).

Лексема *продавница* (ЦС, 57) виконує роль родової назви щодо номінацій із значеннями “перекупка” – *перекупка* (К.ІСТ), “продавщиця різних предметів” – *вѣнцѣпродавница* (ЛС, 379), *порфиропродалница* (К.ССУМ).

Слово *жителка* (ІСТ, 931) конкретизується номінаціями із значеннями “жінка, яка проживає певний час” – *обивателька* (АБМУ, 81), “жінка, яка проживає на певній відстані” – *сусѣдка* (К.ІСТ), “жінка, яка проживає в певному місці” – *небожителька* (ТВр., 104).

Найменування *чужоземка* (СС, 169) виступає родовою назвою щодо видових номінацій зі значеннями “жінка іншої нації” – *туркиня* (К.ІСТ), *болгариня* (ЖКВ, 405), *грекиня* (ЖКВ, 404), *чехиня* (ЖКВ, 405), “жінка іншої країни” – *єгиптянина* (ІСТ, 878).

Лексема *Богородиця* (Коп.Пал., 1048) є родовою назвою для іменників, які позначають Божу Матір за її ставленням до людей – *научителка* (ГКР, 333), *опекѣнка* (К.ІСТ), *помочница* (ЖКО, 402), *наставница* (ЗВП, 289), *патронка* (ГКР, 277), *началница* (ЗВП, 289), *заступница* (ГКР, 333), *лѣкарка* (ГКР, 367), *кормителница* (К.ІСТ), *потѣшителка* (К.ІСТ); які виражають пошанне ставлення до Божої Матері – *пречистаѧ бѣа* (ГКР, 280), *престаѧ бѣа* (ГКР, 291), *прѣблѣгословеннаѧ два бѣа* (ГКР, 264); які характеризують Божу Матір за місцем її пошанування – *бѣа Єлеукаѧ* (ГКР, 370), *Володимерскаѧ бѣа* (ГКР, 268), *Іверская бѣа* (ГКР, 338), *престаѧ бѣа Костромскаѧ* (ГКР, 282).

Серед фемінітивів трапляється кілька слів, які можуть виконувати роль видової і родової назви. Це такі номінації, як *служебница*, *дѣвственница*, *священникова*. Так, слово *служебница* (ЛС, 194) виступає гіпонімом у стосунку до лексеми *неволница* (НП, 429), а гіперонімом – до видових слів *дворнаѧ* (АС, VI, 47), *воротная* (ІСТ, 312) тощо. Найменування *дѣвственница* (ГКР, 113) співвідноситься з назвою *дивчына* “молода особа жіночої статі” (ІСТ, 712), як видове поняття з родовим, а з лексемами *приснодѣва* “істинна діва” (ГКР, 281), *всегдадѣва* “вічна діва” (ІСТ, 332) – як родові поняття з видовими. Слово *священникова* “дружина священника” (АрхЮЗР, I, VI, 417-418) конкретизує значення назви *дружина* (ВГ, 83) й адекватне семантичній структурі слова *єпископья* “дружина єпископа” (ЛНБ, 5, II, 4046, 34).

Характерною особливістю гіпонімічних відношень між особовими фемінітивами, як і явища гіпонімії взагалі, є відображення у них часткової синонімії між компонентами. При цьому синонімічні відношення визначаються між гіпонімами, а також між гіперонімом і гіпонімами. Напр., у гіпонімічному ряді *ворожка* (ЛСБ, 71) – *пророчиця* (НП, 298), *чаровница* (ГКР, 140) у синонімічних відношеннях перебувають видові назви з родовою назвою. Гіпоніми цього ряду синонімізуються з гіперонімом та між собою за значенням “жінка, яка ворожить”, розрізняючись диференційними семами “пророцтво”, “чари”.

Антонімічні відношення між фемінітивами ґрунтуються на протиставленні семантично однотипних номінацій протилежними семами за однією диференційною ознакою. Протиставлення значень слів, вказує Л. М. Полюга, виявляється лише у співвідносних поняттях, які взаємозумовлені і можуть характеризувати явища одного плану [4, с. 5]. При антонімічних відношеннях слова вступають в опозиційні зв'язки між собою, що сприяє увиразненню протиставлення між номінаціями [5, с. 84]. Антонімія вважається різновидом диз'юнктивної опозиції, тобто протиставлення слів, якому обов'язково передують привативна опозиція [3, с. 108-109]. Логічною основою антонімії є протилежність видових понять, які являють собою межу прояву ознаки, що визначається родовим поняттям [1, с. 36].

В антонімічні відношення вступають фемінітиви неоднорідної формальної структури, з урахуванням якої виділяється два типи антонімічних пар жіночих номінацій: конструкції з різнокореневими словами і конструкції з однокореневими номінаціями. Антонімічні пари, утворені з різнокореневих найменувань, становлять основну частину антонімічних конструкцій жіночих назв. Напр., *другина* “подруга” (ІСТ, 829) – *врагиня* “ворог” (ІСТ, 326), *бг̃олоубиця* “жінка, яка шанує бога” (Чет., 79 зв.) – *балвохвалца* “жінка, яка зневажає бога” (ГКР, 183), *дѣвчина* “молода особа жіночої статі” (ЛБ, 40) – *баба* “стара особа жіночої статі” (ЛСБ, 1047, 1 зв.) тощо. З однокореневих номінацій складається тільки антонімічна пара *приятелька* (К.ССУМ) – *неприятелька* (К.ІСТ), що виникла внаслідок приєднання до однієї і тієї ж кореневої морфемі префікса *не-*, який є виразником антонімічності у словах.

Фемінітиви розрізняються і за активністю в антонімічних відношеннях. Вони можуть протиставлятися однією семою або кількома, входячи до різних антонімічних пар. За кількістю семантичних компонентів, що виражають протилежне значення, фемінітиви поділяються на слова, які виступають членом однієї антонімічної пари, і слова, які входять до кількох антонімічних пар.

Серед іменників-назв жінок виділяється найбільша кількість слів, які відзначаються однофункціональним антонімічним співвідношенням. З таких номінацій утворюються антонімічні пари *мужатка* “жінка, яка має чоловіка” (К.ІСТ) – *вдовица* “жінка, яка не має чоловіка” (ЗВП, 99), *добродѣйка* “та, яка чинить добро” (ГКР, 245) – *злодѣйка* “та, яка чинить зло” (ЧВ, 367), *творителница* “та, яка творить” (ЛС, 146) – *истребителница* “та, яка руйнує” (ЛС, 156), *союзница* “союзниця” (ОН, 149) – *соперница* “суперниця” (ЛС, 345).

Деякі фемінітиви беруть участь у творенні одночасно кількох антонімічних пар, протиставляючись кількома своїми семами відповідним семам співвідносних слів, у результаті чого утворюються перехреснені антонімічні пари. Номінації, які протиставляються за кількома семантичними компонентами, як і слова, що зіставляються за однією семою, характеризують жінок за різними якостями. Д. Н. Шмельов зазначав, що формування перехресних антонімічних пар є характерною особливістю антонімів, протиставлення яких базується на співвідношенні позначуваних ними явищ дійсності, на противагу словам, які виражають якості предметів [6, с. 132].

Напр., слово *рабиня* (К.ІСТ) в значенні “жінка, яка займається господарством” протиставляється семою “підвладність” назві *господиня* із семою “владарювання” (АрхЮЗР, 8, III, 600), а в значенні “жінка соціального стану”. зіставляється семою “низький стан” з назвою *княгиня* із семою “високий стан” (AS, III, 219).

Протиставлення фемінітивів за кількома своїми семантичними компонентами семантичним компонентам значень співвідносних іменників свідчить про поліантонімічність перших, здатність їх протиставлятися різноманітним однотипним фемінітивам на певних семантичних основах.

Антонімія між іменниками-назвами жінок пов’язана з синонімією фемінітивів. Фемінітиви з певних антонімічних пар можуть частково синонімізуватися між собою і, навпаки, слова з окремих синонімічних рядів можуть протиставлятися своїми семами. При цьому в синонімічні зв’язки вступають лише іменники, які належать до різних антонімічних пар, а в антонімічні відношення – слова з різних синонімічних рядів. Так, лексема *дрґгиня* (ЛБ, 33) знаходиться у синонімічному зв’язку зі словом *пріателька* (ГКР, 125), а лексема *врагиня* (Коп.Пал, 803) – зі словом *неприятелка* (Коп.Пал, 804).

Особливі семантичні відношення існують між фемінітивами, які позначають жінок за різними людськими взаєминами. Значення таких номінацій містить вказівку на конкретні відношення жінок до певних осіб. Напр., слово *мати* (К.ІСТ) позначає жінку стосовно дочки, слово *свекруха* (СС, 155) – стосовно невістки. Д. Н. Шмельов зауважував, що відображення такими номінаціями відношень одних “предметів” до інших є очевидним. Відносний характер таких зв’язків проявляється в тому, що при зміні “точки відліку” змінюється і характер відношення, а відповідно й назва. Так, батьком особа є стосовно іншої особи, при цьому одна й та ж особа може бути одночасно в різних стосунках з людьми – бути батьком і сином, тобто і саме парадигматичне протиставлення визначається “точкою відліку” [6, с. 135].

Отже, аналіз гіпонімічних і антонімічних відношень між іменниками зі значенням жіночості показує, що гіпонімія й антонімія малопродуктивні типи семантичних зв’язків у межах фемінітивів.

Гіпонімію представляє невелика кількість родо-видових утворень, компоненти яких відзначаються в основному монофункціональністю – родовою або видовою, лише кілька слів – родовою поліфункціональністю, а деякі фемінітиви – здатністю виступати родовим і видовим найменуваннями. Гіпонімія тісно пов’язана з синонімією фемінітивів. Компоненти родо-видових утворень вступають між собою у відношення часткової синонімії. Водночас у синонімічних рядах відображаються родо-видові зв’язки між словами.

Антонімію фемінітивів репрезентує декілька антонімічних пар. Іменники-назви жінок, які вступають в антонімічні відношення, протиставляються здебільшого однією диференційною семою, кілька номінацій зіставляються різними семантичними компонентами. Антонімія перебуває у зв’язку з синонімією найменувань жінок. Фемінітиви з різних антонімічних пар частково

синонімізуються між собою або слова з різних синонімічних рядів утворюють антонімічні пари.

Список використаних джерел

- АБМУ Акты Бориспольського мейского уряду 1612-1699гг. с предисловием А.В.Стороженка. – К.: Киевская старина, 1892.
- АЖМУ Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVIст. (1582-1588pp.) / Підгот. до вид. М.К.Бойчук. – К.: Наук. думка, 1965. – 190 с.
- Арх ЮЗР Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной Комиссией для разбора древних актов, высочайше учрежденной при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – К., 1859. – Ч. I, т. 1; 1883. – Ч. I, т. VI; 1914. – Ч. I, т. XI; 1904. – Ч. 3, т. I; 1876. – Ч. 6, т. I; 1909. – Ч. 8, т. III.
- AS Archiwum ksiazat Lubartowiczow Sanguszkow w Slawucie. – Lwow, 1890. – Т. III; 1890. – Т. IV; 1910. – Т. VI.
- АСО Акти села Одрехови / Відп. ред. Л. Л. Гумецька. – К.: Наук. думка, 1970. – 260 с.
- АЮЗР Акты, относящиеся къ истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. – Санктпетербургъ, 1865. – Т. II.
- ВГ Волинські грамоти XVI ст. / Відп. ред. В. В. Німчук. – К.: Наук. думка, 1995. – 245 с.
- ВИАС Волинский историко-археографический сборникъ. – Почаев– Житомир: Типо-литографія М.Денсмана. – 1896. – Вып. 1; Житомир. – 1900. – Вып. 2.
- ГКР Галятовський Іоаникій. Ключ розуміння / Підгот. до вид. І. П. Чепіга. – К.: Наук. думка, 1985. – 443 с.
- ДДК Іван (Ян) Домбровський. Дніпрові камені // Українська поезія XVII століття. Антологія / Упорядк., вступ. ст. і приміт. В. В. Яременка. – К.: Радян. письменник, 1988. – С. 94-119.
- ДМВН Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. (Збірник актових документів) / Підгот. до вид. В. В. Німчук та ін. – К.: Наук. думка, 1981. – 316 с.
- ЖКВ [Житіє князя Володимира] // Українська література XVII ст. Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика / Вступ. ст., упорядк. і прим. В. І. Кречотня. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 403-414.
- ЖКО [Житіє княгині Ольги] // Українська література XVII ст. Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика / Вступ. ст., упорядк. і прим. В. І. Кречотня. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 394-403.
- ЗВП Зіновіїв Климентій. Вірші. Приповіді посполиті. – К.: Наук. думка, 1971. – 391 с.
- ІСТ Історичний словник українського языка / Під ред. Є. Тимченка. – Київ – Харків, 1930-1932. – Мюнхен, 1985. – Т. I. – 947 с.
- К.ІСТ Картотека Історичного словника українського языка Є. Тимченка. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів.
- Коп. Пал. Копистенський Захарія. Палінодія. – К., 1621 // Русская историческая библиотека. Литовская метрика. – Пг., 1878. – Т. IV. – Кн. 2. – С. 313-1200.
- К.ССУМ Картотека Словника української мови XVI – I пол. XVII ст. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів.
- ЛК Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського / Підгот. до вид. В. В. Німчук. – К., 1973. – С. 421-540.
- ЛНБ Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України. – ф. 5, оп. II, спр. 4058, 4043, 4052, 4046; ф. 5, оп. 103, спр. 1921.
- ЛС Є.Славинецький. Лексикон латинський // Лексикон латинський Є.Славинецького. Лексикон словено-латинський Є.Славинецького та

- А.Корецького-Сатановського / Підгот. до вид. В. В. Німчук. – К., 1973. – С. 59-420.
- ЛСБ Документи Львівського Ставропігійського братства: Рукопис XVI – середини XVII ст.
- НП Няговские поучения // Ласло Дэже. Украинская лексика сер. XVI века: Няговские поучения (словарь и анализ). – Дебрецен, 1985. – 525с.
- ОН Напучення королеві польському Сигізмунду-Августу. Станіслав Оріховський-Роксолан // Українська література XIV–XVII. Апокрифи Паломницькі твори. Історіографічні твори. Полемічні твори. Перекладні повісті. Поетичні твори / Автор вступ. ст. і ред. тому В. Л. Микитась. – К.: Наук. думка, 1988. – С. 113-152.
- ПККДА Памятники, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов. – К., 1897. – Т. II, изд. 1.
- СС Синоніма славеноросскаѧ // Зизаній Л. Лексис - Вільна, 1596 / Підгот. тексту і вступ. стаття В. В. Німчука. – К.: Наук. думка, 1964. – С. 175-194.
- ТВр. Поезії. Тичинський Рутенець Георгій // Українська поезія XVI століття / Упоряд., вступ. ст. та приміт. В. В. Яременка. – К.: Радян. письменник, 1987. – С. 103-108.
- УЄ Кал. Єв(г)ліє Ѹчителное албо Ка́зана на кождЮ Н(д)лю и Свѧта оурочистыѧ. Пре(з) С(т). Ѡ(т)ца ѱшего Калліста... – К., 1637.
- ЦС Цамблак Григорій. [Слово] надгробное... Кипріану // Українська література XIV–XVII. Апокрифи. Паломницькі твори. Історіографічні твори. Полемічні твори. Перекладні повісті. Поетичні твори / Автор вступ. ст. і ред. тому В. Л. Микитась. – К.: Наук. думка, 1988. – С. 55-61.
- ЧВ Вірші-пісні із співаників. Із рукописного збірника бібліотеки Музею Чарторийських // Українська поезія. Середина XVII ст. / Упорядн.: В. І. Кречотень, М. М. Сулима. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 349-367.
- Чет. Четья 1489 р. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Фонд № 301. – Од. зб. ДА / 415 л. – 378 арк.

Список літератури

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Главн. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
2. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика. – М.: Высшая школа, 1990. – 176 с.
3. Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография. – М.: Наука, 1976. – 355 с.
4. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови. – К.: Довіра, 1999. – 275 с.
5. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К.: Наукова думка, 1988. – 240 с.
6. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М.: Наука, 1973. – 280 с.

Див.: **Брус М. П.** Гіпонімія й антонімія фемінітивів в українській мові XVI–XVII століття / Марія Брус // Семантика мови і тексту: Збірник статей VIII Міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 78–83.